

Vánoční tradice a zvyky

Vloženo: 17.10.2014

Vánoce jsou původem křesťanský svátek, kdy se slaví narození Ježíše Krista (křesťanští teologové uvádějí již od 3. století datum 25. prosinec jako datum narození Ježíše Krista). V Česku je za vrchol Vánoc považován 24. prosinec – Štědrý den, což je předvečer narození Ježíše Krista je posledním dnem adventu. Do vánočního období jsou již zahrnovány 4 adventní týdny.

České Vánoce jsou velmi bohaté na zvyky a tradice, které se k nim pojí.

Mezi vánoční zvyky a tradice patří:

Barborka

Každá svobodná dívka, která se chtěla vdát, chodila na svátek sv. Barbory (4. 12.) trhat třešňovou větvíčku – Barborku. Když Barborka do Štědrého dne rozkvetla, dívka si najde ženicha. Pro nejlepší výsledek bylo zapotřebí, aby dívka zalévala Barborku vodou, kterou nosila v ústech.

Zlaté prasátko

Tato tradice vznikla jako motivace pro děti, aby se vydrželi postit až do štedrovečerní večeře. Pro děti bylo vždy dodržování tohoto zvyku velmi obtížné, tak se začalo říkat, že kdo vydrží se postit, tak s první hvězdou na obloze uvidí zlaté prasátko, které je také synonymem pro štěstí.

Rybí šupina pro štěstí

Kapr patří mezi hlavní chody štedrovečerní večeře. Tradice praví, že ten, kdo si kapří šupinu schová pod talíř, bude se jej v příštím roce držet štěstí a peníze. Z toho důvodu si 3 šupiny nosí řada lidí i v peněženice.

Krájení jablka

Tato známá tradice většinou, jestli strážník čeká život nebo smrt. Když strážník jablko rozřízl a byla na řezu hvězdička, znamenalo to život, pokud byl v řezu kříž, znamenalo to smrt.

Mince pod talířem

pod náhodný talíř se dá mince a strážník, který jí pod talířem najde, čeká bohatství.

Pouštění lodiček

Skořápka vlašského ořechu se rozlouskla na 2 poloviny, vybral se obsah a roztaveným voskem se připevnila malá svíčka. Do kbelíku nebo umyvadla se napustila voda a lodička s hořící malou svíčkou se pustila po vodě. Majitele lodičky, která svítila nejdéle, čekal dlouhý život.

Také se věštilo z pohybu lodiček po hladině. Znamenat to mohlo toto:

- - zůstane-li u břehu - v příštím roce vás nečeká žádná změna
- hned se potopí - jakákoliv snaha zlepšit vlastní situaci bude marná
- při plavbě se dotýká jiné lodičky - láska a přátelství, dobrá obchodní spolupráce. Čím dříve se dotknou, tím rychleji k sobě najdou jejich majitelé cestu.
- utvoří kruh s ostatními - bezproblémové soužití, vzájemná úcta, přátelství a tolerance
- ocitne se uprostřed ostatních - majitel lodičky potřebuje ochranu a pomoc, je zranitelný a citlivý
- ocitne se mimo kruh - majitel v nadcházejícím roce rodinu opustí
- točí se v kruhu - nerozhodnost, nevíte co od života chcete
- se zhasnutou svíčkou - neupřímnost, komplikovaný citový vztah
- sama dopluje k druhému břehu - získáte, po čem toužíte
- potopí se až kousek od břehu - vlastní neuváženost, shodou okolností či náhod se naše snažení i přes dobrý začátek mine účinkem
- nabere vodu, ale dorazí k protějšímu břehu - svůj záměr uskutečníte s odřenýma ušima- drží se pořádku u kraje - její majitel se bude držet celý rok doma- plující do středu - její majitel se vydá do světa

Lití olova

Olovo se roztaví na kovové lopatce nad plamenem. Poté se tekuté vlije do vody. Ve vodě olovo rychle ztuhne a vznikne určitý tvar ze kterého se podle tvaru hádá, co vás v budoucnosti čeká.

Výklady jsou různé, pokud se podobají určitým tvarům, výklady mohou znamenat:

A

Ananas: na dobrou hostinu budeš pozván.
 Anděl: hojnost, zdraví a dobro to věští.
 Auto: zažiješ něco nového.

B

Bábovka: Slavnost
 Bič: daleká cesta
 Bludiště: zlá zápletky s dobrým koncem
 Boty: nevěra
 Brambora: dobrý příjem
 Brýle: lepší postavení
 Brouk: vynalézavost

C

Cep: za zlobivého muže se vdáš
 Cesta: spokojený, poklidný život
 Citrón: příjemná zpráva

Č

Čáp: přírůstek v rodině
 Čára rovná: spokojený, poklidný život
 Čára vlnitá: nejasnosti, zmatky
 Čert: najdeš dobrého přítele
 Člověk: velká odpovědnost
 Čtverec: zodpovědnost

D

Deštník: blahobyt
 Dort: nenadálá radost
 Dravec: štěstí v podnikání
 Duha: štěstí v životě
 Dům: rozmnožení rodiny
 Džbán: zasnoubení a svatby

H

Had: pokušení a moudrost
 Hlava: poklidný a spokojený život
 Hlemýžď: zpomalení
 Hora: dosažení cílů
 Houba: vysoké stáří
 Hruška: velké bohatství
 Hůl: daleká cesta
 Hvězda: mnoho štěstí, dobré znamení

J

Jablko: požitek z lásky

K

Keř: finanční zisk
 Kladivo: pracuješ se vpřed
 Klíč: odhalíš tajemství
 Kočka: žárlivost
 Kolo: čeká tě spousta změn
 Kříž: nepříjemnosti
 Květina: věrné přátelství
 Kruh: smlouva, svazek

L

Labuť: štěstí v manželství
 Láhev: dobré poselství
 Lev: dobré postavení
 Lod: cesty

M

Maják: dobré vyhlídky do budoucnosti
 Meč: lidé ti rozumí a věří
 Mrak: život bez námahy

N

Netopýr: těkavost
 Nudle: dluhy

Nůž: špatný obchod
 Nůžky: něco vyřešíš

O

Oheň: nabudeš na síle
 Ovce: věrnost

P

Padák: pozor na zdraví
 Pavučina: budeš zapleten do nepříjemnosti
 Podkova: velké štěstí
 Pták: důležitá zpráva

R

Růže: pozor na zradu
 Ryba: duchovní naplnění

S

Slunce: štěstí v obchodě a v rodinném kruhu
 Srdce: láska je bránou poznání
 Strom: vzdělání a moudrost

V

Vějíř: nevěra
 Velbloud: budeš muset překonat velké překážky
 Vepř: velký blahobyt
 Voda: citová stabilita

Z

Zadek: příjemné překvapení
 Zeměkoule: příjemná cesta
 Zvon: dozvíš se důležitou zprávu

Ž

Žába: štěstí v podnikání
 Žebřík: postup v zaměstnání
 Želva: moudrost

Házení střevícem

Vdavekchtivé dívky házeli střevícem za hlavu a pokud špička střevíce směřovala směrem ke dveřím, znamenalo to, že se do roka vdá. Pokud špička směřovala špičkou ode dveří, dívka se v příštím roce nevdá.

Třesení bezem

Děvče si vyběhlo na zahradu, zatřáslo stromkem a odkud se ozval první psí štěkot, odtud měl přijít ženich.

Loupání jablek

Pokud svobodná dívka oloupala jablko tak, že vznikla dlouhá nepřerušovaná spirála, tak jí zatočila nad hlavou a zahodila ji. Písmeno, kterému se odhozená slupka na zemi nejvíce podobá je písmenem, kterým začíná jméno vyvoleného.

Krájení jablek na dílky

Jablko se po večeři nakrájelo na tolik dílků, kolik bylo lidí u stolu. Každý sněhl svůj dílek, aby trefil domů a rodina se příští Vánoce sešla celá. Když by se někdo ztratil, mělo stačit, aby někdo kdo z ostatních dílek jedl, na dotyčného pomyslel a ten tak najde cestu domů.

Jablko se zapíchnutými zápalkami

Tato věštba se používala pokud si dívka nemohla vybrat mezi více nápadníky. Při této věštbě se do jablka se zapíchl počet zápalek, kolik bylo nápadníků. Každá zápalka symbolizovala jednoho daného nápadníka. Zápalky se naráz zapálily a ta zápalka, která hořela nejdéle ukázala na nápadníka, pro kterého se má dívka rozhodnout.

Zpívání koled

Patří neodmyslitelně k Vánocům. Původně byly zpívané pouze dětmi, které chodili do vsi, aby si vykoledovali nějakou sladkou výslužku.

Líbání pod jmelím

Líbat se pod jmelím se může pouze na Štědrý den. Jmelí se zavěšuje 24.prosince uprostřed místnosti nebo nad dveře. Jmelí se nesmí kupovat nebo řezat ze stromu, musíte ho dostat darem. Pokud muž se ženou projde pod jmelím, musí se políbit. Poté si pár může vzít 1 bobulku pro štěstí. Muž má v tento den právo políbit jakoukoliv dívku a ženu. S trháním bobulek se končí až tehdy, kdy na jmelí zůstane poslední bobule. Jmelí se poté musí uchovat do příštích vánoc.

Zdobení stromku

Patří mezi novější tradice. Poprvé se v českých zemích objevil vánoční stromek v roce 1812, kdy jej ve svém bytě v Praze – Libni nazdobil ředitel Stavovského divadla Jan Karel Leibich. U svátečního stolu a nazdobené jedli se sešlo několik herců, kterým se to zalíbilo natolik, že se pověst o zdobení stromku rychle rozšířila Prahou a již v následujícím roce se stal vánoční stromek součástí mnoha měšťanských rodin po celé české zemi.

Stavění betlémů

První betlém pochází z Itálie, kdy jej v roce 1223 postavil František z Assisi. V poustevně v horské jeskyni postavil žlab, vystlal jej slámou a přivedl k němu živého oslíka a vola a u těchto jestlí sloužil

svojí první štědrovečerní mši. Zvyk se ujal a velmi se rozšířil. Základní figurky jsou Ježíšek v jeslích, Marie a Josef, oslík a vůl, pastýři se stády oveček a postavy tří králů. U nás byl první betlém představen Jezuity v chrámě sv.Klimenta v Praze v roce 1560.

Úklid domácností o Štědrém dni

V tento den se nesmí zametat a vynášet odpadky a smetí z domu, abychom si nevynesli štěstí.

Tradice stolování v minulosti a současnosti

Na stole by mělo být dle tradice 12 chodů jídla. Každý chod symbolizuje jeden měsíc v roce. Dnes se tento zvyk omezil na počet druhů cukroví.

Hospodyně může dle tradice jako jediná vstát od stolu. U stolu by neměl sedět sudý počet strážníků, nosí to prý smůlu a proto se to obchází tím, že připadne, že je sudý počet strážníků, tak se prostírá o jeden talíř víc. Říkalo se, že je prostřeno pro nečekanou návštěvu nebo pro zemřelého člena rodiny. Tradiční je také jezení oplatek s medem. Je to symbolika jezení těla Páně a kulatý tvar oplatky je symbolikou slunce.

V některých krajích bylo na třeba na úvod večere sníst lžíci hrachu, aby byla hojná úroda.

V minulosti na venkově se Štědrý večer neobešel bez čerstvě upečeného pecnu chleba. Mimo období vánoc se chléb mohl jíst až třetí den po upečení, aby tolik nechutnal a hned se nesnědl.

O Vánocích se dávala ošatka s chlebem do rohu stolu. Do druhého rohu se dávala slanina, štedrovka a další dary z pole. Do třetího rohu se dávaly peníze a do čtvrtého rohu se dávala miska se zbytky pro zvířata.

Jak vypadalo sváteční menu

Večere začínala modlitbou strážníků, poté následovalo podávání kulatého vánočního oplatku s medem. Po oplatku následovala polévka (hrachová, čočková, rybí, bramborová,...) vždy záleželo na regionu.

Dalším chodem byl houbový kuba nebo ryba. Dalšími součástmi večere byla i mléčná kaše s ovocem, cukroví a pečivo, česnekové topinky,...

Večere opět končila modlitbou.

Příchod Ježíška

Na tento moment se těší každé dítě. Ježíšek v českých zemích přichází po štědrovečerní večeři. Pod stromečkem zanechá vánoční dárky. Jeho příchod je v mnoha rodinách oznámen zazvonění zvonečkem. O dárky si píší děti dopisem Ježíškovi.

Tradice Ježíška je mladá. Pronikla k nám z Německa v 19.století.

Zdroj obrázku: www.sxc.hu